

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
ŠILUMOS IR VANDENS DEPARTAMENTO
ŠILUMOS GAMINTOJŲ IR KONKURENCIJOS SKYRIUS**

Teikti Komisijos posėdžiui
Komisijos pirmininko pavaduotojas
Jonas Makauskas

2019-06-05

**PAŽYMA
DĖL ENERGIJOS IŠTEKLIŲ RINKOS ĮSTATYME ĮTVIRTINTO ĮPAREIGOJIMO
BIOKURĄ ĮSIGYTI ENERGIJOS IŠTEKLIŲ BIRŽOJE VYKDYMO 2018 M.**

2019 m. birželio 5 d. Nr. O5E-153
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo (toliau – Įstatymas) 8 straipsnio 1 dalies 8 punktą Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) pagal kompetenciją vykdo energijos išteklių rinkos priežiūrą ir stebėseną ir pagal to paties straipsnio 1 dalies 9 punktą tiria ir nagrinėja Įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų pažeidimus ir taiko pažeidėjams sankcijas ir (ar) poveikio priemones Įstatyme numatytais atvejais.

Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta, kad šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai ir bendri šilumos ir elektros energijos gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, 2016 ir vėlesniais metais energijos išteklių biržoje (toliau – Birža) privalo įsigyti ne mažiau kaip 100 proc. elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai reikalingo biokuro kiekio. Įstatymo 19¹ straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad 19¹ straipsnio 1 dalyje išdėstyti reikalavimai energetikos įmonėms netaikomi, jeigu Biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo atitinkamos biokuro rūšies kiekio ar jo dalies arba kitais būdais įsigyti biokurą yra ekonomiškai naudingiau. Trūkstamas biokuro kiekis gali būti įsigyjamas kitais teisės aktuose reglamentuotais pirkimo būdais.

2018 m. šilumos ir (ar) elektros gamybai biokurą Lietuvoje naudojo 60 Komisijos reguliuojamų energetikos įmonių, iš kurių 46 centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (toliau – CŠTĮ) (įskaitant įmonių filialus) ir 14 reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų (toliau – NŠG).

Atliekant vertinimą dėl Įstatymo 19¹ straipsnio reikalavimų laikymosi, buvo analizuojami įmonių pateikti duomenys apie faktinius biokuro pirkimus ir kainas¹. Biržoje įsigyto biokuro dalis (proc.) skaičiuota nuo bendro 2018 m. energetikos įmonės įsigyto biokuro kiekio.

Nustatyta, kad Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje numatytą reikalavimą ne mažiau kaip 100 proc. biokuro 2018 m. įsigyti Biržoje įvykdė 30 energetikos įmonių (24 CŠTĮ ir 6 NŠG).

Komisija 2019 m. sausio 29 d. raštu Nr. R2-(ŠGK)-214 įmonių, neįvykdžiusių Įstatyme nustatyto reikalavimo 2018 metais ne mažiau kaip 100 proc. biokuro pirkti Biržoje, paprašė raštu pateikti įrodymus, kad Biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo atitinkamos kuro rūšies kiekio ar jo dalies arba kitais būdais įsigyti energijos išteklius buvo ekonomiškai naudingiau.

Įvertinęs įmonių pateiktus duomenis, Komisijos Šilumos ir vandens departamento Šilumos gamintojų ir konkurencijos skyrius (toliau – Skyrius) atliko Įstatyme įtvirtinto įpareigojimo 2018 metais ne mažiau kaip 100 proc. biokuro įsigyti Biržoje įgyvendinimo tyrimą.

Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo

¹ Naudojami Komisijos valdomoje DSAIS sistemoje esantys duomenys.

3 d. nutarimu Nr. 277 „Dėl Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), 21 punkte nurodyta, jog energetikos įmonės biokurą ne Biržoje įsigyti gali tik esant bent vienai iš šių sąlygų:

1. Kitais būdais įsigyti biokurą yra ekonomiškai naudingiau (tai yra pigiau). Ekonominio naudingumo sąlyga vertinama prieš sudarant sutartį su vienu iš Taisyklių 20.2–20.4 papunkčiuose nurodytu būdu įvykdyto biokuro pirkimo laimėtoju. Laikoma, kad šiame punkte nurodyta sąlyga įvykdyta, jeigu:

1.1. energetikos įmonėms, energijai gaminti naudojančioms biokurą, pateikus pavedimą įsigyti biržoje laimėjusiam pasiūlyme nurodytą biokuro kiekį už pasiūlyme nurodytą kainą, jis neįvykdomas mažiausiai 2 prekybos sesijas iš eilės;

1.2. arba laimėjusio pasiūlymo kaina, įskaitant transportavimo išlaidas, laimėjusio pasiūlymo nustatymo dieną yra daugiau kaip 5 procentais mažesnė už biržos operatoriaus informacinėje sistemoje pagal energetikos įmonių, energijai gaminti naudojančių biokurą, nurodytus duomenis (biokuro rūšį, tiekimo apskritį ir tiekimo laikotarpį) nustatytą vidutinę atitinkamos biokuro rūšies, tiekimos atitinkamoje apskrityje ir atitinkamu tiekimo laikotarpiu, biokuro biržos kainą; jeigu biokuro biržos prekybos duomenų nepakanka energetikos įmonių, energijai gaminti naudojančių biokurą, nurodytos vidutinės atitinkamos biokuro rūšies biokuro biržos kainai nustatyti, energetikos įmonės, energijai gaminti naudojančios biokurą, atlieka veiksmus, nurodytus Taisyklių 21.1.1 papunktyje.

2. Laikotarpiu nuo sprendimo dėl laimėtojo priėmimo iki pirkimo sutarties su juo sudarymo biokuru biržoje neprekiuojama. Laikoma, kad biokuru biržoje neprekiuojama, jeigu gaunamas rašytinis biržos operatoriaus patvirtinimas. Biržos operatorius atitinkamą patvirtinimą pateikia ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo energetikos įmonių, energijai gaminti naudojančių biokurą, kreipimosi gavimo.

3. Įstatymai nustato energetikos įmonėms kitus privalomus vykdyti reikalavimus dėl biokuro įsigijimo šaltinio ir (ar) būdo.

Atliekant tyrimą ir vertinant energetikos įmonių pateiktą informaciją apie 2018 m. biokuro pirkimus, buvo vertinamas ekonominio naudingumo kriterijus (laimėjusio pasiūlymą tiekėjo kaina lyginama su Biržos paskutine skelbiama vidutine atitinkamos biokuro rūšies kaina arba tikrinama, ar įmonė pateikė duomenis, įrodančius, kad įmonei pateikus pavedimą įsigyti Biržoje laimėjusiam pasiūlyme nurodytą biokuro kiekį už pasiūlyme nurodytą kainą, jis buvo neįvykdytas mažiausiai 2 prekybos sesijas iš eilės), kaip tai apibrėžta Taisyklių 21.1 papunktyje, bei vertinami įmonių raštais pateikti įrodymai, jog Biržoje neprekiuojama įmonei reikalingos rūšies ar parametrų biokuru.

2018 m. Biržoje buvo prekiaujama keturių rūšių medienos skiedromis (SM1, SM1W, SM2 ir SM3) ir trijų rūšių medienos granulėmis (MG1, MG2 ir MG3)². Taip pat Biržoje prekiaujama nestandartinių įpakavimų (pagal energetikos įmonės nurodytą poreikį po 15–20 kg.) biokuru.

Vadovaujantis Taisyklių 21.1 papunkčiu, skaičiuojant ekonomiškai naudingai pirktą biokuro kiekį per metus, energetikos įmonės biokuro pirkimo–pardavimo sutartyje nurodyta biokuro kaina lyginama su Biržos paskutine skelbiama vidutine atitinkamos biokuro rūšies kaina prieš sudarant sutartį. Jeigu sutarties sudarymo metu sutartyje numatyta kaina buvo daugiau kaip 5 proc. mažesnė, lyginant su Biržos vidutine tos rūšies biokuro kaina, arba jeigu energetikos įmonei pateikus pavedimą įsigyti Biržoje tiekėjo pasiūlyme nurodytą energijos ištekliaus kiekį už pasiūlyme nurodytą kainą, jis yra neįvykdomas mažiausiai 2 prekybos sesijas iš eilės, laikoma, kad biokuras buvo įsigytas ekonomiškai naudingai. Jeigu energetikos įmonė 2018 m. Biržoje nepirko arba nenupirko Įstatyme nurodyto biokuro kiekio (100 proc.), tačiau reikalingas biokuro kiekis buvo įsigytas esant Įstatymo 19¹ straipsnio 2 dalyje nurodytoms sąlygoms³, laikoma, kad Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nustatytas reikalavimas įvykdytas. Tai yra, jeigu Biržoje pirktą biokuro, ekonomiškai naudingai pirktą biokuro ir biokuro rūšių, kuriomis neprekiuojama Biržoje bendras kiekis 2018 m. sudarė ne

² <http://www.baltpool.lt/lt/birzoje-prekiaujami-produktai/>

³ Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje išdėstyti reikalavimai energetikos įmonėms netaikomi, jeigu Biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti atitinkamos biokuro rūšies kiekio ar jo dalies arba kitais būdais įsigyti biokurą yra ekonomiškai naudingiau.

mažiau kaip 100 proc. bendro įmonės pirktų biokuro kiekio, laikoma, kad Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nustatytas reikalavimas įvykdytas.

Įvertinęs įmonių pateiktus duomenis, Skyrius nustatė, kad dėl Įstatyme numatytų pateisinamų priežasčių 2018 m. 100 proc. reikalingo biokuro kiekio Biržoje nenupirko 22 CŠTĮ ir 8 NŠG:

1. 11 CŠTĮ ir 2 NŠG (UAB „BIO zona“, UAB „Roalsa“, UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“, UAB „Anykščių šiluma“, UAB „Varėnos šiluma“, VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“, UAB „Fortum Švenčionių energija“, UAB „Pakruojos šiluma“, UAB „Lazdijų šiluma“, UAB „Molėtų šiluma“, AB „Panevėžio energija“, UAB „Utenos šilumos tinklai“, UAB „Akmenės energija“) nurodė ir pateikė Biržos rašytinį patvirtinimą, kad dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo atitinkamos rūšies biokuro kiekio ar jo dalies, kadangi reikiamos rūšies biokuru Biržoje neprekiuojama, todėl laikoma, kad šios įmonės įvykdė Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nustatytą įpareigojimą.

2. 11 CŠTĮ ir 6 NŠG (UAB „Žemaitijos energija“, UAB „Ukmergės katilinė“, UAB „Nemėžio komunalininkas“, UAB „Ignalinos šilumos tinklai“, UAB „Šakių šilumos tinklai“, UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“, UAB „GA Joniškis“, UAB „Šilalės šilumos tinklai“, SĮ „Visagino energija“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“, UAB „Ekopartneris“, UAB „Šilutės šilumos tinklai“, UAB „ENG“, UAB „Kretingos šilumos tinklai“, UAB „Širvintų šiluma“, UAB „Petrašiūnų katilinė“, UAB „Ukmergės šiluma“) Biržoje 2018 m. nenupirko Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nurodyto biokuro kiekio, tačiau dalį biokuro kiekio įsigijo dvišalių sutarčių pagrindu ekonomiškai naudingiau arba dėl objektyvių priežasčių Biržoje neturėjo galimybės įsigyti reikalingo atitinkamos biokuro rūšies kiekio ar jo dalies. Atsižvelgiant į tai, kad vertinamas bendras (Biržoje, biokuro rūšių, kuriomis neprekiuojama Biržoje ir ekonomiškai naudingai) 2018 m. įsigyto biokuro kiekis, kuris privalo sudaryti ne mažiau kaip 100 proc. nuo bendro per metus įsigyto kiekio, laikoma, kad šios įmonės įvykdė Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nustatytą įpareigojimą.

Įvertinęs įmonių biokuro pirkimo duomenis⁴ ir raštu pateiktus įrodymus, kad Biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo atitinkamos rūšies biokuro kiekio ar jo dalies arba kitais būdais įsigyti energijos išteklius buvo ekonomiškai naudingiau, Skyrius nenustatė Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nustatyto reikalavimo pažeidimų.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Skyrius siūlo Komisijai pritarti nutarimo „Dėl Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo biokurą įsigyti energijos išteklių biržoje vykdymo 2018 m.“ projektui.

PRIDEDAMA.

1. Komisijos nutarimo „Dėl Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo biokurą įsigyti energijos išteklių biržoje vykdymo 2018 m.“ projektas, 1 lapas.

2. Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo biokurą įsigyti energijos išteklių biržoje vykdymo 2018 m. ataskaita, (*nepridedama, nes informacija konfidenciali*), 20 lapų.

Šilumos ir vandens departamento

Šilumos gamintojų ir konkurencijos skyriaus vyr. specialistė

Renata Bartašiūtė-Černevičė

Į posėdį kviečiami:

1. Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos atstovai, info@enmin.lt
2. BALTPPOOL UAB atstovai, info@baltpool.eu;
3. Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos atstovai, info@lsta.lt;
4. Lietuvos nepriklausomų šilumos gamintojų asociacijos atstovai, info@lnsga.lt.

⁴ Komisijos valdomoje DSAIS sistemoje esantys duomenys.